

Wpływ migracji na kraj pochodzenia najczęściej się rozpatruje w kategoriach ekonomicznych. Lecz przepływy transnarodowe mogą mieć również zupełnie inny charakter: w wyniku migracji odbywają się również wymiana wiedzy i doświadczenia, idei, norm, wartości i zachowań. Zatem można mówić o przepływach kulturowych, społecznych, nawet politycznych.

Analiza przepływów politycznych zazwyczaj sprowadza się do badań nad transnarodową partycypacją polityczną migrantów w klasycznym rozumieniu – głosowanie w wyborach kraju pochodzenia, wspieranie partii politycznych. Lecz w przypadku nie w pełni demokratycznych krajów takie formy partycypacji politycznej są zawodne, natomiast duże znaczenie ma szeroko pojęte społeczeństwo obywatelskie – organizacje pozarządowe, niezależne media, grupy artystyczne kontestujące polityczną rzeczywistość. W wyniku represji ze strony władz, które się nasiliły po protestach na placu Bołotnym oraz po aneksji Krymu, od 2010 wielu Rosjan opuściło kraj, z powodu ograniczonych możliwości działań, jak również obaw o własne bezpieczeństwo (Sergeeva, 2015). Część z nich pozostała w krajach Unii Europejskiej, najczęściej w Litwie, Łotwa, Niemczech, Finlandii, Hiszpanii. Z wstępnych badań wynika, że migranci polityczni z Rosji zakładają stowarzyszenia i organizacje w krajach przyjmujących (e.g. Za Wolną Rosję w Warszawie), jak również tworzą inicjatywy transnarodowe: Forum Wolnej Rosji w Wilnie w marcu 2016. Czy i w jaki sposób takie osoby z doświadczeniem partycypacji społecznej i politycznej, wysoko zmotywowane, posiadające rozbudowane transnarodowe sieci społeczne, kontynuują swoją działalność na emigracji? Jak kontekst migracyjny wpływa na formy i strategie takiej działalności? Czy możemy mówić o transnarodowych przepływach politycznych w tym przypadku? Jaka jest rola sieci społecznych oraz cech kraju docelowego (legislacja dotycząca działań stowarzyszeń, reżim migracyjny, obecność już osiadłej diaspory)?

Hypotezy badawcze:

- 1) Kontekst migracyjny może zarówno mobilizować jak i ograniczać partycypację społeczno-polityczną migrantów. Formy, obszary oraz odbiorcy docelowy wcześniejszej aktywności społeczno-politycznej migrantów politycznych ulegają zmianie w wyniku migracji.
- 2) Cechy kraju docelowego, obecność diaspory, struktura możliwości społecznych i politycznych, kształtują formy i obszary partycypacji społeczno-politycznej migrantów politycznych.
- 3) Charakter sieci społecznych migrantów ma wpływ na formę i obszary zaangażowania społeczno-politycznego. Transnarodowe sieci społeczne oparte na wartościach sprzyjają mobilizacji partycypacji społeczno-politycznej imigrantów.
- 4) Transfery polityczne przyczyniają się do dyfuzji demokracji i norm i wartości europejskich w kraju pochodzenia, poprzez kształtowanie debaty politycznej oraz zapewnienie pośredniej i bezpośredniej pomocy aktywistom pozostającym w Rosji; a w kraju przyjmującym przyczyniają się do kształtowania debaty politycznej na temat polityki wobec Rosji.

W ramach projektu najpierw zostanie przeprowadzona ankieta internetowa skierowana do imigrantów z Rosji, którzy utożsamiają się z określeniem „emigracji politycznej” w celu przygotowania tła do dalszych badań; badanie zawartości wybranych źródeł internetowych, oraz analiza różnego rodzaju działań o wydźwięku politycznym, podejmowanych przez migrantów z Rosji do krajów UE po 2010. Główną metodą badawczą będą wywiady pogłębione z politycznymi emigrantami z Rosji, którzy kontynuują działalność polityczno-społeczną na emigracji w Litwie, Łotwie, Niemczech, Finlandii, Hiszpanii i Polsce. W każdym z tych krajów już udało się pozyskać osoby gotowe wziąć udział w badaniu i spełniające kryteria. Ponadto zostaną przeprowadzone wywiady z wybranymi członkami sieci społecznych uczestników badania, należących do środowisk opiniotwórczych w kraju pobytu oraz w Rosji.

Wyniki badań przyczynią się do zrozumienia różnych form przepływów transnarodowych w wyniku migracji, w szczególności transferów politycznych jako następstwa transnarodowej partycypacji społecznej i aktywizmu politycznego migrantów, w szczególności w kontekście migracji z krajów nie w pełni demokratycznych. Teorie dotyczące sieci społecznych zostaną wzbogacone poprzez opracowanie koncepcji sieci społecznych opartych na wartościach, które mobilizują transnarodową partycypację społeczną i aktywizm polityczny. Poszerzona zostanie wiedza na temat kanałów dyfuzji demokracji. Na podstawie wyników opracowane zostaną rekomendacje dla administracji publicznej oraz organizacji-donorów na poziomie krajowym i UE, dotyczące wspierania społeczeństwa obywatelskiego i demokracji w kontekście migracji.